

Kap 50 : Folke Bernadotte (III) (1939-1948) – ”I mänskligheten tjänst”

Folkes karriär 1939-1948 skildras som: (1) Krigsåren 1939-1943. (2) Röda Kors-åren 1943-1945 inklusive ”de vita bussarna”. (3) Efterkrigsåren 1945-1948. (4) Palestinamedlingen. Folkes internationella uppdrag har blivit mycket omskrivna men skildras här i proportion till den tid han lade ned på dem.

*

Den 1 september 1939 angrep Tyskland Polen och den 30 november Sovjetunionen Finland – det s k vinterkriget. Folke hade just avvecklat sitt engagemang i New York-utställningen när han fick en förfrågan om att bidra till den svenska frivilligkåren:

”Då kom telegrammet. Jag minns som om det vore i går, den stund då jag bröt det gula Western Union-kuvertet och läste dess innehåll. Det var en uppmaning från en del ledande svenskar, att jag skulle kvarstanna i Amerika. Man önskade, att jag där skulle organisera en frivilligkår, främst av amerikanare av skandinavisk stam, som skulle kunna insättas för att hjälpa Finland i dess svåra läge. Förhoppningarna från de svenska initiativtagarnas sida var tydligen ganska stora - förutom att jag skulle rekrytera denna kår önskade man att jag bland ledande amerikanska industrimän och affärsmän skulle insamla ett belopp av tjugo miljoner dollars för att finansiera såväl kårens uppehåll i Finland som vissa andra utgifter i samband med den finska frivilligkåren.”

Den svenska regeringen ställde sig positiv till initiativet men amerikansk lag förbjöd en dylik uppsättning av ”privatarméer”. ... ”Med mina uppdragsgivare i Sverige kom jag överens om att jag [i stället] skulle försöka i Amerika insamla pengar för inköp av flygplan, som den finska armén led stor brist på. Jag skulle också försöka att engagera erfarna piloter, som var villiga att ingå som frivilliga i det finska flygvapnet. ... Men fastän sympatin för Finland var oerhört stor, mötte jag ett kompakt motstånd när det gällde att få bolag eller enskilda att lämna ekonomisk hjälp till den avsedda aktionen.” Folke försökte samarbeta med ex-president Hoovers insamling ”The Finnish relief fund” men Hoover avböjde eftersom hans insamling var avsedd för humanitär hjälp, inte krigsmateriel.¹

Det har inte gått att verifiera historiens detaljer. Sant är dock att Finland under vinterkriget köpte in 44 jaktplan av type Brewster F2A-1 (B-239) men att dessa inte hann levereras förrän striderna var över. Folke intervjuades om inköpet av två journalister från den kommunistiska tidningen Daily Worker som utgav sig för att vara frivilliga piloter och artikeln publicerades som ”Nephew of King of Sweden Agent of Mannerheim” men jag har inte kunnat lokalisera den.

Bättre dokumenterad är Folkes & hustruns insamling till ett fältlasarett. Folke turnerade hos den skandinaviska diasporan. Hustrun & vännen Bror von Blixen-Finecke bearbetade sina miljonärsbekanta. Resultatet var klen – 85 tusen dollar. Inte heller Hoovers insamling var framgångsrik. Folke förklarade det efteråt med att Amerika hade nog av sina egna problem. En alternativ förklaring var att många finsk-amerikaner var i Amerika därför att de flytt nederlaget i det finska inbördeskriget och att de såg sovjetunionen som en befriare. Folkes insamling räckte till sex lastbilar (=80 sängar), 30 obetalda frivilliga (fem läkare, 15

¹ Bernadotte 1948: ss. 18-27.

sköterskor, en radioexpert, sex förare, tross) och mat & utrustning för sex månader. Det operativa ansvaret för ambulansstyrkan vilade på kanadensiska ”The Danish Relief Fund”. Ambulansstyrkans ledare var kirurgen Dwight Fishwick (1907-1956). Eftersom vinterkriget tog slut redan den 13 mars omdirigerades ambulanserna till Norge – där striderna varade fram till den 8 juni – och sedan till England.

Den 24 januari 1940 anlände den s k prins Bertil-delegationen som skulle köpa krigsmateriel & förnödenheter till Sverige. Försöket var inte särskilt framgångsrikt men. Folke förväntade sig att åtminstone bli rådfrågad men satt tre dagar på sitt hotell utan att någon hörde av sig. Uppenbarligen var han och alla andra Finlandsaktivister i onåd. Han kände sig förödmjukad men tyckte också att delegationen var inkompetent som inte förstod värdet av hans personliga kontakter. Hustrun framställde det senare som att Folke förberett en inköpstjänst som således inte kom till användning.

Den 12 mars tog Folke & hustrun ”Clippert” till Paris. Barnen lämnades av okänd anledning kvar hos svärföräldrarna. Familjen återförenades först året därpå. I slutet av månaden fortsatte Folke & Estelle till Sverige. Folke träffade släkten och återknöt kontakten med sina organisationer. Den 9 april anföll Tyskland Danmark & Norge och alla reservofficerare inkallades till sina regementen. Folke fick omgående ett uppdrag som chef för interneringsdetaljen. Denna hanterade utländsk trupp som av olika anledningar hamnat i Sverige. Det fanns redan ett antal polacker. På a nederlaget i Norge internerades i juni tillfälligt flera tusen norr- och engelsmän och fram till krigsslutet cirka 12 tusen stridande – även ryssar & amerikaner.² Interneringsdetaljen skötte även baltutlämningen men då var Folke inte längre chef.

I slutet av 1940 blev Folke chef för försvarsstabens förströelsedetalj. Denna växte under hans egid till 1275 turnerande fältartister (=två miljoner åskådare), ett okänt antal fältbiografer (=sex miljoner åskådare) och distribution av radioapparater & sällskapsspel. Omdömet om verksamheten 1940 var:

Försvarsstabens förströelsedetalj har även utövat en omfattande verksamhet, vilken emellertid varit föremål för en del kritik, riktad mot vissa programs bristande värdighet och allvar, mot uppträdande av balett ute vid fältförbanden, mot förevisning av äldre filmer vid fältbiografernas föreställningar o. s. v. Denna kritik synes hava skjutit över målet. Detaljen synes konsekvent ha eftersträvat att utan åsidosättande av kravet på kvalitet och god ton bjuda sådan underhållning och förströelse, som de från hemorten isolerade värnpliktiga äro vana vid från sina civila förhållanden. Fältteatern har haft en omväxlande repertoar och har anlitat många framstående artister – både de kungliga teatern och stadsteatern i Göteborg ha medverkat liksom också åtskilliga kända revy- och filmartister. Förutom de stora teaterturnéerna har förströelsedetaljen organiserat s. k. underhållningspatruller, som kunnat nå även mycket små enheter. ... Filmbranschen har däremot icke sett sig i stånd att ställa den senaste produktionen till förfogande för dessa gratisföreställningar. Kritik har riktats emot förevisning av film, som visat sig misslyckad redan vid framförandet inför civil publik.³

Folke arbetade vidare enligt samma koncept. Hans mest konkreta insats var att: (1) Göra fältartistdelen kostnadseffektiv (=allt skulle rymmas i en bil). (2) Censurera tyskkritiska inslag. Det senare tycks ha haft att göra med att Folke satt i Statens informationsstyrelse (SIS)

² Smeds 2009.

³ SOU 1941: s. 17,28.

som bl a ansvarade för att opinionen höll sig neutral om än inte tyskvänlig. Ett ingrepp blev mycket känt. Han påstod att Karl Gerhards satir ”Alla de gamla fina märkena av hög bouquet” var en förolämpning av prinsessan Sibylla. Den innehöll nämligen en vers om Tysklands erövringar formulerad som att Hitler samlade på olika länders vin- & spritmärken.⁴ Förmodligen tyckte han det var enklare att åberopa Sibylla än att åberopa statsskäl. Någon förhandscensur ägnade han sig normalt inte åt. När det gällde budgeten ville han bli informerad även om småsaker men inte alls när det gällde repertoaren. Blev hans underordnade alltför angelägna om detaljer spände han ögonen i dem och sade ”det där kan väl ingen vanlig människa bli klok på”.

Andra åtaganden var utställningen ”Folk & Försvar” 1940 (för att stimulera försvarslånet), Fältjulklassen och det fortsatta engagemanget i simfrämjandet, skarpskytteföreningen, scouterna & det frivilliga försvarsarbetet (CFF). Med tanke på Folkes verksamhetsbehov verkar dock åren 1941/42 ovanligt händelsefattiga.

*

Våren 1943 skulle vice ordförande-posten i Svenska Röda Korset (SRK) bli ledig. Folkes namn kom upp i diskussionerna och han rekommenderades både av generalmajor Carl August Ehrensvärd i SRK:s styrelse (som kände honom från generalstaben) och av Asea-chefen Sigfrid Edström (som kände honom från New York-utställningen m fl uppdrag). Avgående vice ordförande & generalkommissarie (=regeringens representant) general Axel Hultkrantz (1870-1955) sökte upp Folke för att sondera intresset och denne ”ställde sig inte helt avvisande”. Vid SRK:s årsmöte juni 1943 valdes han enhälligt till viceordförande med tillträde den 1 september. SRK:s ordförande sedan 40 år var Folkes farbror prins Carl. Folkes arbetsbeskrivning är oklar men farbroderns högra hand & ”arvprins” verkar en passande benämningen. I Folkes memoarer ”I stället för vapen”⁵ får man intrycket att han redan från början hade ett inflytande över verksamhetens inriktning. Att döma av Hultkrantz historik⁶ var inte så fallet. Folke var stabchef chef under prins Carls befäl.

Hans första uppdrag var att genomföra en utväxling av sårade krigsfångar mellan England & Tyskland. Internationella Röda Korset (IRK; med säte i Genève) hade 1942 gjort ett försök att utväxla dem över Engelska kanalen men det hade stupat på prestige och teknikaliteter. Hösten 1943 gjorde IRK ytterligare ett försök. Nu med Sverige som transitland och Folke som ansvarig. Utväxlingen ägde rum i Göteborg den 17-21 oktober. Folke höll sig i bakgrunden men uppträdde på en presskonferens där han gick igenom det organisatoriska maskineriet: 4159 allierade mot 831 tyskar. Kronprinsessan Louise gick runt på fartygen och gratulerade brittena. Folke & prinsessan Sibylla gick runt och gratulerade tyskarna. För att inte störa feststämningen utväxlades de med psykiska sjukdomar nattetid. En liknande fångutväxling gjordes året därpå: 2636 allierade mot 2136 tyskar och 583 civila från vardera sidan. Folke besökte i det ärendet London, Genève & Berlin. I övrigt förde han en mängd resultatlösa förhandlingar om att få inspektera de ryska fånglägren och i slutet av 1944 besökte han de allierade för diskussioner om hjälpbehovet efter krigsslutet. Folke var också ordförande i Röda Kors-veckans arbetsutskott som den 6-14 maj 1944 samlade medel till SRK:s efterkrigshjälp & rekryterade medlemmar. Faktiskt tillfördes denna vecka – möjligen med Folke som dragplåster – 180 tusen nya medlemmar vilket i ett slag gjorde SRK till en av landets största folkrörelser med 518 tusen medlemmar.

⁴ Gerhard 1957: ss. 257-260.

⁵ Bernadotte 1948a.

⁶ Hultkrantz 1945: ss. 178-198.

Eftersom prinsessan Sibyllas far hertig Carl-Eduard 1933-1945 var president för tyska RK är det åtminstone teoretiskt möjligt att han hade något med fångutväxlingen att göra men det finns ingen information. Generalsekreterare och de facto president 1935-1945 var läkaren Ernst Robert Grawitz (1899-1945) som var aktivt involverad i dödslägren. Längre ned i organisationen fanns dock fortfarande icke-nazistiska funktionärer, t ex Walter Hartmann (1892-1970) som 1938-1945 var chef för tyska RK:s internationella avdelning och DRK:s representant i IRK. Carl-Eduard kontaktades dock i krigets slutskede av utrikesminister Ribbentrop för att även han förhandla med IRK.

Den 2 februari (?) 1945 beslöt svenska regeringen att SRK skulle försöka repatriera de danska & norska lägerfångarna. Folke påstod sig efteråt ha haft del i beslutet – och det är ju möjligt – men han var på inget sätt först med idén. Däremot var det han som omsatte den i handling. Själva operationen – ”De vita bussarna” som den senare kom att kallas – ägde rum den 16 februari till den 4 maj 1945. Folke förhandlade fyra gånger med SS-chefen Heinrich Himmler för att få loss maximalt antal fångar. Slutfacit för operationen var att 15 tusen människor varav drygt hälften skandinaver och ett mindre antal judar räddades.⁷ Eftersom dessa var spridda över hela södra Tyskland transporterades de först till ett uppsamlingsläger – Neuengame utanför Hamburg – och därifrån till Sverige.

Det var många som efteråt ville ta åt sig av äran av operationen. Bokfloden har varit strid. Eftersom de svenska handlingarna fram till 1995 var hemligstämplade beskrevs operationen först av deltagarna själva (Arnoldsson 1945; Bernadotte 1945; Frykman 1945; Rundberg & Meyer 1945; Svensson 1945; Wedell Andersson red. 1945; Kersten 1947; Refslund Thomsen 1948; Ditleff 1955; Schellenberg 1956; Holm 1984; Molin 1989; Christie 1992; Hallquist 1995; Molin 1997; Folke 1999). Med tiden publicerades även en mängd arkivbaserade skildringar (Trevor-Roper 1947; Kersten 1956; UD 1956; Yahil 1967; Yahil 1969: ss. 313-319; Fleming 1978; Karlsson 1980; Kobelik 1987: ss. 123-142; Ilan 1989: ss. 25-48; Schwarz 1992; Haavas 1995; Lundberg 1997: ss. 11-110; Bjurling 1998; Lindquist 1998; Ottosen 1998; Einhorn 1999; Wikberg 2000; Persson 2002a; Persson 2002b; Doerries 2003: ss. 165-202; Lomfors 2005; Sode-Madsen 2005; Sisman 2010: ss. 216-222).

Trots antalet referenser (34 stycken!) är det svårt att skildra Folkes insats. Att operationen blev framgångsrik har tolkats som ett bevis på hans skicklighet som förhandlare men kan lika väl tolkas som att kretsen kring Himmler var angelägen om att operationen skulle komma till stånd. Folke (d v s svenska regeringen) var ju inte primärt intresserad av att rädda judar, utan av att repatriera danskar & norrmän, d v s nordiska arier. Ingen av de personer som Folke hade att göra med: Utrikesminister Joachim von Ribbentrop, SS-chefen Heinrich Himmler, chefen för RHSA (säkerhetspolisen) Ernst Kaltenbrunner, chefen för Gestapo Heinrich Müller, chefen för utrikesspionaget Walter Schellenberg eller de lokala lägercheferna gjorde något seriöst försök att stoppa operationen. Schellenberg t o m uppmuntrade den. Det var något av Köpenickad över det hela. Folke träffade inledningsvis Ribbentrop som talade oavbrutet i över en timme för att slippa bli informerad om Folkes avsikter. Därefter träffade han Schellenberg som gav goda råd om hur han skulle föra förhandlingarna. Efteråt kom Kaltenbrunner & Müller med konstruktiv kritik av hur operationen skulle genomföras.

⁷ Wikberg 2000.

Senare kritiserades Folke för sitt nära samarbete med Schellenberg. Han skrev t o m ett intyg till krigsförbrytarrättegången om dennes goda karaktär och avsikter vilket fick hustrun och andra att undra över hur han tänkte. Valet stod mellan att Folke hade nazistsympatier eller att han var naiv. Det är ju möjligt att Folke felbedömde Schellenberg – dennes uppträdande hade ju ur Folkes synvinkel varit exemplariskt – men det är lättare att se det som en byteshandel. Utan Schellenberg hade det inte blivit någon fångutväxling. I utbyte ville Schellenberg att Folke framförde fredstrevare till de allierade och hjälpte honom att överleva. Vilket alltså Folke gjorde.

Den utförligaste skildringen av förhandlingarna landar i slutsatsen att Folke – naiv eller inte – skötte uppdraget väl:

Bernadottes hustru, Estelle, och många med henne, har ansett att Folke Bernadotte var "naiv". Jag har mina dubier om detta. Det hans kritiker uppfattar som naivitet, för att inte säga en hycklande högmodig tro på att ha fått sig en "gudomlig mission" tilldelad, skulle jag i stället vilja karaktärisera som idealism, och en övertygelse om att vara på jorden för att göra goda gärningar. Estelle Bernadotte har också pekat på Folkes förhandlingsstrategi: "När han [Folke] fått en uppgift sig förelagd studerade han den för att finna en första tänkbar öppning. När detta fungerade (som det ofta gjorde) var han redan på utkik efter nästa steg för att sedan fortsätta framåt och så vidare. Det är så enkelt att i efterhand betrakta en mans framgångar och se alltsammans i perspektiv av slutresultatet men glömma betydelsen av varje steg som det utvecklade sig."⁽¹⁾

Bernadottes agerande under förhandlingarna 1945 med de nazityska ledarna tyder inte på naivitet men väl på kallblodighet och skicklig salamtaktik. I februari krävde han endast små tyska eftergifter, rörande de svenska kvinnornas återvändande till Sverige - vilket skulle innebära en direkt lättnad för tyskarnas försörjningsbörda - och ett sammanförande av de norska och danska fångarna till ett fortfarande tyskt läger. Men samtidigt utverkade han också att svenska militära, om än rödakorskamouflerade, fordon fick möjlighet att komma in på tyskt territorium och trafikera tyska vägar. Dessa små eftergifter användes sedan som kilar in i det tyska motståndet. Till sist klövs detta fullständigt och ledde fram till de totala tyska eftergifterna i krigets slutskede.⁸

⁽¹⁾ E. Bernadotte, Answers to questions of Dr. Amitzur Ilan, Dec. 1983, kopia i *Barbro Jerrings privatarkiv*, p. 7 ("naive, yes"), p. 13 (förhandlingsstrategi).

Folkes sous-chef major Sven Frykman får sista ordet: "The Count was never satisfied when he had got something which he had asked from the Germans. He always wanted more. He was fearless in taking personal risks and set us all an example. He had a strong will and showed it. Like the good horseman he was, he went straight to the point. That was what he expected of us, too."⁹ Den kritik som kvarstått är att Folke tog åt sig för mycket av äran och att Neuengame blev så fullt att SRK tvingades flyttade flera tusen icke-skandinaviska fångar till omkringliggande läger varvid ett okänt antal dog. 1945 räknades dock den kritiken som intet och Folke belönades under året med tre hedersdoktorat i Uppsala, Köpenhamn & Oslo och med storkorset av Nordstjärneorden och dess motsvarigheter i Danmark, Norge, Finland, England, Frankrike, Belgien, Nederländerna, Polen, Rumänien & Ungern. Han fick även förtjänstmedaljer av SRK & scoutrörelsen. Folke hade delade känslor om allt detta gamla & nya bling-bling och under en middag med barnen satte han på sig alltihop – sammanlagt 38

⁸ Person 2002a: ss. 134,490-491.

⁹ Hewins 1950: s. 163.

ordnar & medaljer – och hustrun sina juveler. Mitt i middagen ringde det på dörren och de trodde att nu hade de skämt ut sig ordentligt i bekantskapskretsen men det var falskt alarm.

*

Den 23 november 1945 valdes Folke till ordförande i SRK och tillträdde den 1 januari 1946. Prins Carl hade under tiden låtit skriva om stadgarna så att direktionen inte längre rekryterades av ledamöterna själva utan genom en kombination av fasta och valda mandat. Den förändringen trädde dock inte i kraft förrän den 1 januari 1951. Folke hann därför besätta ett antal platser med eget folk. Hans arbetsuppgifter bestod inledningsvis i att fortsätta nödhjälpsverksamheten, avveckla krigsorganisationen och upprätthålla kontakterna med ockupationsmakterna, Internationella Röda Korset (IRK) och Rödakorsfederationen:

Röda korset hade av regeringen fått i uppdrag att leda och kontrollera utsändande och distribution av livsmedel, kläder och medicin m.m. till Polen, till Hollands hungrande befolkning, till Frankrike och till franska fångar i Tyskland; materielutrustning och vissa livsmedel för barnhem i Tjeckoslovakien ävensom till Österrike; allt detta huvudsakligen bekostat av statsmedel. Samtidigt ombesörjde röda korset med egna medel vissa hjälpsändningar till Finland, till Nordnorges civilbefolkning och till franska barn.¹⁰

Folke hade fram till nu ingen erfarenhet av att leda konferenser men studerade intensivt de övriga RK-ledarnas teknik och sammanställde t o m ett kompendium. Han hann dock bara demonstrera sina färdigheter en enda gång vid Röda Kors-konferensen i Stockholm 1948.

Den sista tiden bestod Folkes SRK-insatser av nödhjälp till tyskarna och fruktlösa förhandlingar med ryssarna om en fångutväxling och hjälpinsatser i östzonen. Tysklandshjälpen väckte en hel del aggressioner. Det förekom också en debatt om att myndigheterna genom SRK hindrade andra organisationer i deras hjälparbete. Vissa ville på samma sätt som med Finlandsbarnen låta de tyska ”ruinbarnen” tillbringa en tid i Sverige där de kanske t o m skulle insupa några demokratiska värderingar. Det hade skett efter 1:a världskriget. Varför inte nu också? Konflikten blev känd som den mellan ”hem och soppa”. SRK, d v s ”soppa”, vann.

*

Skildringarna av Folkes sista uppdrag som medlare i Palestinakonflikten innehåller föga nytt om hans person. Han utsågs den 21 maj 1948 och dödades den 17 september. Däremellan lyckades han medla fram om inte en fred så i alla fall ett vapenstillestånd. Israelernas officiella utredning¹¹ handlade om själva mordet, inte hans person. Folkes medarbetare Ralph Bunche fick Nobels fredspris 1950 för att ha slutfört uppdraget.

Folkes tid i Israel – fyra månader – skildrades först av honom själv (Bernadotte 1948: ss. 276-281; Bernadotte 1950), därefter på basis av arkiv & minnen (Kugelmas 1952: ss. 110-117; IPS 1968; Nadel 1970; Sachar 1972: ss. 544-558; Mann 1975: ss. 216-237; Dayan 1976: ss. 95-103; Persson 1979; Stanger 1988; Barros 1989: s. 205; Heed 1989: ss. 155-169; Ilan 1989; Schwarz 1992; Urqhart 1993: ss. 153-185; Marton 1995; Bachner 1999; ss. 47-85; Burén 2012). Ett genomgående tema i skildringarna är att

¹⁰ Hulcrantz 1945: s. 194.

¹¹ Bernadotte – Investigation into assassination. (1949.) <archives.gov.il/en> (2018-01-01).

Folke genom sin okunskap om de lokala förhållandena, det forcerade tempot – hans mandat var bara på sex månader – och sitt personliga risktagande på något sätt skall ha varit ansvarig för sin egen död. Händelseutvecklingen var i korta drag att:

Den 9 juni godkände parterna vapenstilleståndet. Nästa etapp var en fredsöverenskommelse. Det första fredsförslaget – en union mellan två självständiga stater – förkastades av parterna i slutet av augusti. Det andra – mera Israelvänliga – förslaget blev klart den 16 september. En utbrytargrupp ur den judiska Sternligan uppfattade förhandlingarna som att Folke & Bunche gick briterernas ärenden och försökte hindra bildandet av en judisk stat. Ur den synvinkeln var det bättre att döda dem vilket alltså lyckades med Folke. Bunche var upptagen av annat och slapp undan.

Den Israeliska regeringen hävdade efteråt att Folke avvisat ett erbjudande om en väpnad eskort. Enligt Bunche var detta en missuppfattning. Folke accepterade en väpnad eskort när den erbjöds men hade avvisat polisens krav på ständigt livvaktsskydd eftersom dessa inte alltid var tillgängliga. Att han vid dödstillfället inte hade väpnad eskort måste enligt Bunche berott på att den Israeliska polisen felbedömt riskläget. Denna tolkning tillbakavisades av Israels regering & även av Folkes stabschef Åge Lundström.¹²

Eftersom mordet på Folke inte var det 1:a utan det 13:e attentatet i ordningen på FN-personal (5 döda & 7 sårade)¹³ får man nog hålla med Israelerna om att Folkes ointresse av att skydda sig kräver en förklaring. Han hade t ex avböjt skyddsväst därför att den var för otymplig och ingen i hans omgivning var beväpnad. När hans stabschef Åge Larsson dagen för hans död protesterade svarade Folke att han ville utsätta sig för samma risker som sina observatörer. Om han vek undan var det ett nederlag för FN.¹⁴ Det finns också följande incident:

There were times when the United Nations flag flying over their retinue of cars didn't impress snipers lying in the dunes alongside the roads. Several times they were fired upon and once their own driver slumped over, dead. Bunche, the former football player and slider to third base, flipped himself over the seat barrier, and almost lying on the dead body he steered the car to an embankment as he reached forward and pulled the emergency brake.

Bernadotte was transfixed with astonishment as Bunche got out, and plucking the U.N. flag from its scabbard he waved it over his head and shouted in Hebrew and an Arabic tongue: "Who dares to fire on peacemakers?" Then Bunche walked up the road to the cars following behind. He was unarmed and in full view. The count shouted a warning but Bunche paid him no heed. The thickset man walked up the road in the blazing sunshine, smiling and continuing to call out in several languages.

There were several men dead in the cars behind and several wounded. Some of the nervous staff members wanted to drive off hastily, but Bunche helped attend to the wounded-then, with his arm about one of the wounded men, drove back to Jerusalem.

¹² Bernadotte 1950: s. 286-287; Burén 2012: s. 160,188-189,198.

¹³ Lie 1969: ss. 162-165.

¹⁴ Bernadotte 1950: s2. 286-287.

His only comment to Bernadotte, when they drew up in front of their headquarters, was: "Seems to me the U.N. should get more publicity around here. Maybe we're doing a bad job."¹⁵

Incidenten har inte gått att verifiera men säger åtminstone något om Bunches rykte. Han och Folke tycks båda ha satt en ära i att demonstrera sitt dödsförakt. Gustaf V får sista ordet:

18/9-1948. Kungen återkommen. Jag gick in till honom före konseljen. Han verkade starkt nedsatt till krafterna och hade svåra hostattacker. Då jag kondolerade i anledning av Folke B:s död, yttrade han med viss skärpa att B aldrig bort utsätta sig för sådana faror. "Han var oförsiktig. Det var inte rätt av honom att handla så."¹⁶

¹⁵ Kugelmass 1952: s. 113.

¹⁶ Undén 2002: s. 255.